

PATVIRTINTA

Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus
2015 m. kovo 31 d. įsakymu Nr. V-16

MOKSLO IR STUDIJŲ INSTITUCIJŲ AKADEMINĖS ETIKOS KODEKSŲ PRIĖMIMO, ĮGYVENDINIMO IR PRIEŽIŪROS REKOMENDACIJOS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Mokslo ir studijų institucijų akademinės etikos kodeksų (toliau – kodeksas) priėmimo, įgyvendinimo ir priežiūros rekomendacijos yra skirtos skatinti mokslo ir studijų institucijų mokslinės veiklos ir studijų kokybės kultūrą ir socialiai atsakingą elgesį, puoselėti akademinį sąžiningumą, skaidrumą ir atsakomybę suinteresuotosioms šalims.

2. Šiomis rekomendacijomis siekiama prisidėti prie Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatyme apibrėžtos mokslo ir studijų misijos, Lietuvos mokslo ir studijų politikos įgyvendinimo, darnios mokslo ir studijų sistemos kūrimo ir diegimo.

3. Šiose rekomendacijose vartojamos sąvokos:

3.1. **Akademinė bendruomenė** – mokslo ir studijų institucijų studentai, dėstytojai, mokslo darbuotojai, kiti tyrėjai ir profesoriai emeritai.

3.2. **Akademinė etika** – visuotinai akademinės bendruomenės pripažintos ir įtvirtintos mokslo ir studijų institucijų etikos kodeksuose akademinės vertybės, užtikrinančios mokslo ir studijų proceso skaidrumą, akademinės bendruomenės narių akademinį sąžiningumą, tarpusavio pasitikėjimą, pagarbą, lygybę, teisingumą, nediskriminavimą, atsakingumą, tausų išteklių vartojimą, akademinę laisvę, mokslo ir studijų darbų vertinimo nešališkumą ir intelektualinę nuosavybę apsaugą.

3.3. **Akademinės etikos klausimus nagrinėjanti institucija** (toliau – etikos komitetas) – mokslo ir studijų institucijos sudaryta kolegiali institucija, vykdanči akademinės etikos kodekso priežiūrą (pavyzdžiui, etikos komitetas, etikos komisija).

3.4. **Pamatinės akademinės etikos vertybės** – akademinis sąžiningumas, atsakingumas, lygybė, teisingumas, nediskriminavimas, atskaitingumas, skaidrumas, tausūs išteklių vartojimas, akademinė laisvė, mokslo ir studijų darbų vertinimo nešališkumas, pasitikėjimas, pagarba.

3.5. **Socialiai atsakingas elgesys** – mokslo ir studijų institucijos ir jos akademinės bendruomenės nario sąmoningas, etikos principais grįstas brandus elgesys ją supančioje – išorinėje ir vidinėje – aplinkoje.

3.6. **Suinteresuotosios šalys** – asmenys, savo veikla ar veiksmais darantys ar galintys daryti tiesioginį ir / ar netiesioginį poveikį mokslo ir studijų institucijoms.

4. Kitos sąvokos, vartojamos šiose rekomendacijose, yra suprantamos kaip Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatyme ir kituose teisės aktuose įtvirtintos sąvokos. Mokslo ir studijų institucijos kodekse gali būti apibrėžtos ir kitos sąvokos (pavyzdžiui, citavimas, savęs plagijavimas, atsikartojanti publikacija).

II. AKADEMINĖS ETIKOS KODEKSO PASKIRTIS

5. Kodekso tikslai:

5.1. skatinti etišką elgesį – svarbiausia ne nubaudimas už netinkamą elgesį, o prevencija;

5.2. nubrėžti atsakomybės ribas – kodeksas turi aiškiai reglamentuoti akademinės bendruomenės narių atsakomybę ir ginti juos nuo neteisėtų sprendimų ir veiksmų (veikimo ir / ar neveikimo);

5.3. atlikti moralinio švietimo funkciją – kodeksas gali būti naudojamas tiek formalus, tiek neformalus etiško elgesio mokymo procese, siekiant skatinti akademinės bendruomenės narius vadovautis akademinės etikos principais;

5.4. drausminti akademinės bendruomenės narius – kodekso pagrindu vykdyti akademinės bendruomenės narių veiklos bei sprendimų priėmimo kokybės priežiūrą ir kontrolę etikos požiūriu;

5.5. didinti visuomenės pasitikėjimą – kodekse nurodytos siektinos institucinės vertybės ir standartai turi būti užtikrinti realiais veiksmais, t. y. akademinės bendruomenės nariai privalo vadovautis keliama reikalavimais ir akademinės etikos principais;

5.6. reguliuoti akademinės bendruomenės narių elgesį – padėti akademinės bendruomenės nariams vertinti ir spręsti konkrečias akademinio gyvenimo situacijas, kuriose iškyla klausimų, susijusių su akademinė etika.

6. Kodekso funkcijos:

6.1. ginti akademinės bendruomenės narių poreikius ir interesus, suderinti organizacinę elgseną su visuomenės vertybėmis ir akademinės etikos principais;

6.2. būti pagrindine akademinės etikos užtikrinimo priemone mokslo ir studijų institucijoje;

6.3. padėti akademinės bendruomenės nariams suvokti savo misiją visuomenėje, socialinę atsakomybę;

6.4. padėti pasiekti didesnę mokslo ir studijų institucijos veiklos skaidrumą;

6.5. parodyti visuomenei, kad mokslo ir studijų institucijai rūpi atsakingas, profesionalus elgesys;

6.6. formuoti ir saugoti mokslo ir studijų institucijos įvaizdį;

6.7. nustatyti kriterijus, kuriais akademinės bendruomenės nariai vadovaujasi bendraudami;

6.8. skatinti akademinę bendruomenę dorai ir efektyviai atlikti savo funkcijas;

6.9. skatinti akademinę bendruomenę pasikliauti savo ir institucinių vertybių supratimu;

6.10. nurodyti elgesį reguliuojančias priemones (pavyzdžiui, paskatinimai – apdovanojimas, padėka ir kt., sankcijos – laikinas akademinės veiklos sustabdymas, atleidimas ir kt.);

6.11. būti kompetencijos formavimo(si) priemone profesinių susitikimų, diskusijų pagrindu (pavyzdžiui, inicijuojant etiško elgesio mokymus);

6.12. padėti pasiekti aukštą akademinio sąmoningumo ir socialinės atsakomybės lygį.

III. AKADEMINĖS BENDRUOMENĖS AKADEMINĖS ETIKOS NORMOS

PIRMASIS SKIRSNIS BENDROSIOS ETIKOS NORMOS

7. Akademinės bendruomenės etikos normas įtvirtina pagrindinės etiško dalykinio (akademinio) elgesio nuostatos, kurios parodo mokslo ir studijų institucijos akademinės etikos politikos kryptis ir kurių įgyvendinimą užtikrina Lietuvos Respublikos teisės aktai, sutartys, mokslo ir studijų institucijos vidaus tvarkos dokumentai.

8. Akademinė laisvė reiškia akademinės bendruomenės narių teisę atvirai dėstyti savo požiūrį į studijų ir mokslinių tyrimų organizavimą ir administravimą, necenzūrojamai išreikšti kritines pastabas, laisvai plėtoti mokslinę veiklą pasirenkant metodus, mokslo ir studijų institucijos įsipareigojimą apsaugoti akademinės bendruomenės narį nuo suvaržymų. Atsakingas naudojimasis šia teise reikalauja, kad akademinės bendruomenės nariai tokią pat teisę pripažintų ir kitiems bendruomenės nariams, palaikytų kritinio mąstymo tradiciją bei atviros svarstymo atmosferą mokslo ir studijų institucijoje.

9. Atsakingam naudojimuisi akademinė laisve prieštarauja:

9.1. nepakantumas kitai akademinės bendruomenės narių nuomonei bei argumentuotai kritikai;

9.2. akademinės bendruomenės narių teisės išsakyti ir ginti savo nuomonę priimant sprendimus, reikšmingus mokslo ir studijų institucijos akademinėi bendruomenei, jos padaliniam ar pačiam asmeniškai, ignoravimas arba kitas ribojimas;

9.3. teisės atsakyti į kritiką ar kaltinimus ignoravimas arba kitas ribojimas;

9.4. dalyvavimas moksliniuose tyrimuose ar bandymuose, susijusiuose su žala žmogui, gamtai, visuomenei ar kultūrai.

10. Priklausymas akademinėi bendruomenei įpareigoja paisyti bendrųjų mokslo ir studijų institucijos interesų ir pagal galimybes prisidėti prie studijų ir mokslinių tyrimų tikslų įgyvendinimo. Todėl etikos požiūriu akademinės bendruomenės nariai privalo:

10.1. aktyviai laikytis akademinio sąžiningumo standartų ir atviros prieigos principo studijų procese ir mokslinėje veikloje;

10.2. inicijuojant ir / ar vykdant projektus, siejamus su mokslo ir studijų institucijos vardu, siekti, kad jų rezultatai tarnautų bendriems mokslo ir studijų institucijos interesams ir būtų viešai prieinami;

10.3. pranešti etikos komitetui apie atvejus, kurie gali būti susiję su korupcija ar mėginimu daryti neteisėtą poveikį mokslo ir studijų institucijos bendruomenės nariui;

10.4. teikti turimą informaciją etikos komitetui ir / ar Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriui, nagrinėjant galimus akademinės etikos ir / ar procedūrų pažeidimus;

10.5. atsisakyti naudotis balsavimo teise, kai mokslo ir studijų institucijos savivaldos institucijose sprendžiamas finansavimo, nuobaudos skyrimo ar skatinimo klausimas, dėl kurio gali kilti interesų konfliktas;

10.6. naudoti mokslo ir studijų institucijos vardą ir vykdyti darbą joje politiniams tikslams tik gavus raštišką mokslo ir studijų institucijos sutikimą.

11. Akademinės bendruomenės narių santykiai grindžiami pagarbos, geranoriškumo, nešališkumo ir nediskriminavimo principais. Šiuos principus pažeidžia:

11.1. akademinės bendruomenės narių diskriminavimas kalba, veiksmais ar akademinio vertinimu, taip pat tokio diskriminavimo toleravimas;

11.2. akademinės bendruomenės nario žeminimas naudojantis savo viršenybe.

12. Akademinės bendruomenės narių tarpusavio santykiai grindžiami kolegialumo bei akademinio solidarumo principais, nukreipti į studijų bei mokslinių tyrimų kokybės ir kūrybinės atmosferos užtikrinimą. Šie principai pažeidžiami, kai:

12.1. profesinė konkurencija tarp kolegų įgyja nesąžiningas formas, dalyvaujama neteisėtuose, negarbinguose (gėdinguose ir kitu būdu nedoruose) sandoriuose, nuslepia akademinės bendruomenės nariams skirta informacija, skatinami ir / ar keliami konfliktai, intrigos;

12.2. akademinės bendruomenės narys kitų narių akivaizdoje menkina nedalyvaujančio kolegės pedagoginės ir / ar mokslinės veiklos gebėjimus, teorines pažiūras ir asmenines savybes;

12.3. rekomenduojant suteikti mokslo laipsnį, pedagoginį vardą, apdovanojimą ar kolegės veiklos pripažinimą kitomis formomis remiamasi asmeniniu, verslo ar politiniu santykiu, o ne dalykišku pateikto darbo vertinimu bei profesinėmis pretendentų savybėmis;

12.4. daromas psichologinis spaudimas akademinės bendruomenės nariui siekiant asmeninio įvertinimo arba norint nuslėpti nesąžiningus akademinis veiksmus;

12.5. pavišinama ar viešai aptarinėjama konfidenciali informacija apie akademinės bendruomenės narius (pavyzdžiui, akademiniai pasiekimai, darbo užmokestis, karjeros ketinimai, sveikatos būklė, asmeniniai reikalai ir pan., išskyrus atvejus, kai pagal nustatytą mokslo ir studijų institucijos tvarką asmuo pretenduoja eiti pareigas ir jo akademinis, karjeros pasiekimų, patirties, profesinių ir asmens savybių aptarimas yra būtinas dėl tinkamumo pareigoms eiti vertinimo);

12.6. akademinės bendruomenės nario vardas žeminamas sistemingai (nuosekliai, planingai) pažeidžiant mokslo ir studijų institucijos vidaus tvarkos dokumentais nustatytą tvarką.

13. Mokslo ir studijų institucijos mokslinės bazės, kitų išteklių naudojimas turi būti tausūs, atsakingas ir skirtas mokslo ir studijų institucijos prisiimtų įsipareigojimų vykdymui. Šią nuostatą pažeidžia:

13.1. materialinių, žmogiškųjų bei finansinių mokslo ir studijų institucijos išteklių naudojimas politinei veiklai, privačiam verslui ar asmeninių poreikių tenkinimui;

13.2. piktnaudžiavimas mokslo ir studijų institucijos ištekliais vykdant projektus;

13.3. mokslo ir studijų institucijos nuosavybės niokojimas.

ANTRASIS SKIRSNIS PEDAGOGINĖS VEIKLOS ETIKA

14. Dėstytojo santykis su studentais grindžiamas akademinio bendradarbiavimo ir skaidrumo principais. Susisaistymas neakademinio pobūdžio įsipareigojimais gali sukelti interesų konfliktą, todėl dviprasmiški santykiai su studentais vengtini. Šiuos principus pažeidžia:

14.1. studento ar dėstytojo siekimas užmegzti neakademinis santykius atitinkamai su dėstytoju ar studentu, kai sieja dėstomas kursas, vadovavimas tiriamajam darbui ar kitoks tiesioginis akademinis santykis, siekiant gauti naudos akademinuose santykiuose;

14.2. dėstytojo vaidmens prisiėmimas šeimos nario, artimo draugo (turint tiesioginių, glaudžių ryšių, santykių), verslo partnerio atžvilgiu (egzaminavimas, vadovavimas rašto darbams ir pan.) tais atvejais, kai esama galimybės išvengti tokio vaidmens;

14.3. tiesiogiai ir netiesiogiai (per kitus asmenis) įteiktų dovanų, neakademinio arba akademinio pobūdžio paslaugų, tiesiogiai nesusijusių su studijuojamais kursais, reikalavimas ir / ar priėmimas iš akademinės bendruomenės narių.

15. Studento žinių, gebėjimų bei įgūdžių vertinimas turi būti teisingas, sąžiningas, suderintas su dėstomo kurso tikslais:

15.1. dėstytojas privalo principingai reaguoti ir pranešti etikos komitetui apie studentų nesąžiningumo atvejus, tokius kaip plagijavimas, nusirašinėjimas, duomenų falsifikavimas, fabrikavimas, egzaminų ar įskaitų rezultatų klastojimas, naudojimas pašaline pagalba egzamino ar vertinimo metu, svetimo rašto darbo pateikimas kaip savo, uždarbiavimas rengiant rašto darbus kitiems studentams, rašto darbo pirkimas ir jo pateikimas akademinės bendruomenės nario vertinimui, to paties įvertinto rašto darbo pateikimas atsiskaitant už kitą kursą ir pan.;

15.2. dėstytojas privalo mažinti galimybes pasireikšti studentų akademiniam nesąžiningumui atsiskaitymų metu;

15.3. dėstytojas neturi reikalauti asmens duomenų iš studento ar dėstytojo grupinėse diskusijose, išskyrus Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme numatytais atvejais;

15.4. dėstytojas privalo saugoti studento asmens duomenis Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme nustatyta tvarka;

15.5. dėstytojas privalo vengti studento žinių įvertinimus sieti su studento dalyvavimu (nedalyvavimu) dėstytojui priimtinoje (nepriimtinoje) politinėje ar visuomeninėje veikloje;

15.6. dėstytojas privalo vertinimo metu sudaryti tinkamas sąlygas studentams, turintiems specialiųjų poreikių (pavyzdžiui, regėjimo, klausos, judėjimo ir kitą negalią), kad jie galėtų atlikti užduotis.

16. Pasitikėjimo atmosferai kenkia konfidencialios informacijos apie studentą paviešinimas. Informacijos konfidencialumo principas reikalauja:

16.1. atskleisti informaciją tretiesiems asmenims apie studento akademinis įvertinimus ar nuobaudas, tik esant studento rašytiniam sutikimui ar teisiniam pagrindui dėl numatomos žalos kitiems asmenims;

16.2. vengti aptarinėti įvairius studento pasiekimus, išskyrus tais atvejais, kai vertinamos studentų apeliacijos, aptariami egzaminų ar įskaitų rezultatai ir kiti akademiniai klausimai, kurių objektyvus sprendimas akivaizdžiai pateisina jų aptarimą;

16.3. naudoti privataus pobūdžio informaciją mokymo ar mokslinio tyrimo tikslais, tik gavus studento rašytinį sutikimą;

16.4. užtikrinti, kad pastabos apie studento rašto darbą, nepateiktą viešam gynimui, nebūtų prieinamos tretiesiems asmenims.

TREČIASIS SKIRSNIS MOKSLINĖS VEIKLOS ETIKA

17. Mokslinė veikla turi būti grindžiama sąžiningu tyrimu ir tiesos siekimu, o tyrėjo elgesys – moralumu ir socialiai atsakingu elgesiu. Mokslinis tyrimas neturi daryti žalos visuomenei ir aplinkai. Pripažindami tiesą ir pažinimą aukščiausiu mokslinės veiklos siekiu, tikėdamiesi pasitikėjimo ir teisingo savo pasiekimų įvertinimo, akademinės bendruomenės nariai, vykdamiesi mokslinę veiklą, įsipareigoja vadovautis akademinio sąžiningumo principu. Akademinio sąžiningumo principą mokslinėje veikloje pažeidžia:

17.1. Padirbinėjimas, klastojimas arba manipuliavimas (pavyzdžiui, nesamų duomenų sukūrimas, esamų duomenų koregavimas siekiant pagerinti ar pabloginti rezultatus). Būdingi padirbinėjimo, klastojimo arba manipuliavimo atvejai:

17.1.1. padirbti parašai, pažymos, ataskaitų duomenys ar rezultatai ir kiti dokumentai (pavyzdžiui, akademiniai užduočių (laboratorinių, kursinių ir kitų darbų) duomenys ar rezultatai);

17.1.2. nurodytas nesamas šaltinis, klaidingas šaltinio puslapis, tinklalapio lankymo data arba kitas šaltinio aprašo duomuo;

17.1.3. gautų duomenų, prieštaraujančių tyrimo hipotezei ir / ar klausimams, ir / ar tyrimo išvadų nutylėjimas;

17.1.4. sąmoningas klaidinančios informacijos apie empirinio tyrimo metodiką pateikimas;

17.1.5. nepagrįstas (nepelnytas) bendraautorystės primetimas studentams, kolegoms, pavaldiniams ar vadovams;

17.1.6. mokslinėje veikloje talkinusių asmenų intelektualinio ir / ar finansinio įnašo nepagrįstas neigimas arba nutylėjimas.

17.2. Empirinio tyrimo duomenų, kompiuterių programų, empirinės medžiagos pavyzdžių, rankraščio vagystė arba sąmoningas sugadinimas.

17.3. Plagijavimas, t. y. idėjų, duomenų ar tekstų nusavinimas nenurodant jų autoriaus, t. y. svetimų idėjų pateikimas kaip savų. Būdingi plagijavimo atvejai:

17.3.1. pateiktas svetimas tekstas be citavimo ženklų – kabučių arba kito pobūdžio išskyrimo iš viso teksto (pavyzdžiui, atskira pastraipa, kursyvu);

17.3.2. perpasakojant arba cituojant svetimą idėją, iliustracinę medžiagą ar duomenis nenurodytas tikslus šaltinis.

17.4. Nekorektiškas, tendencingas kolegų darbo kritikavimas ir sąmoningas menkinimas dėl asmeninės antipatijos, konkurencijos, politinių ar kitų su vertinamo mokslinio darbo profesionalumu nesusijusių motyvų.

17.5. Pagalba kitam atliekant akademinis veiksmus, pažeidžiančius akademinio sąžiningumo principą.

17.6. Akademinis kyšininkavimas, t. y. atlygio už akademinės paslaugas siūlymas arba davimas (asmeninis arba grupinis).

KETVIRTASIS SKIRSNIS STUDENTŲ IR KLAUSYTOJŲ AKADEMINĖS VEIKLOS ETIKA

18. Studentai ir klausytojai studijų procese vadovaujasi akademinio sąžiningumo principu. Akademinio sąžiningumo principą studijų procese pažeidžia:

18.1. nusirašinėjimas arba leidimas kitam nusirašyti;

18.2. nepranešimas apie pastebėtus akademinės bendruomenės narių akademinio nesąžiningumo atvejus;

18.3. pasakinėjimas, ruošinukų naudojimas, elektroninių ar virtualiojo ryšio priemonių, kitų technologijų naudojimas, siekiant nepelnyto vertinimo rezultato, egzaminatoriaus nurodymų dėl vertinimo tvarkos nepaisymas;

18.4. plagijavimas, t. y. svetimo rašto darbo pateikimas kaip savo;

18.5. pasinaudojimas kito asmens darbu ar jo rezultatais atsiskaitymo metu;

- 18.6. to paties rašto darbo pateikimas atsiskaitant už kelis kursus;
 18.7. studento atsiskaitymas už save pasitelkiant kitą asmenį ar atsiskaitymas už kitą asmenį ir kt.

19. Kiekvienas studentas, įstojęs į mokslo ir studijų instituciją, pasirašo Studento sąžiningumo deklaraciją (priedas), kuri galioja visą studijų sutarties galiojimo laikotarpį. Šią deklaraciją gali pasirašyti ir klausytojai mokslo ir studijų institucijos nustatyta tvarka. Taip pat mokslo ir studijų institucija gali taikyti pasižadėjimo sąžiningai elgtis kiekvieno atsiskaitymo metu tvarką (pavyzdžiui, atsiskaitymo raštu pirmame lape nurodyti studentams užrašyti šį sakinį: „*Isipareigoju savarankiškai ir sąžiningai atlikti šio atsiskaitymo užduotis.*“), atlikti garso ir / ar vaizdo įrašą. Sąžiningo elgesio pasižadėjimai, garso ir vaizdo įrašai saugomi tiek dienų, per kiek mokslo ir studijų institucijoje yra numatyta pateikti apeliaciją, o nesant apeliacijos, sąžiningo elgesio pasižadėjimai, garso ir vaizdo įrašai tvarkomi mokslo ir studijų institucijos nustatyta tvarka.

20. Studentai ir klausytojai įsipareigoja naudoti mokslo ir studijų institucijos infrastruktūrą (mokslineį ir kompiuterinę įrangą, biblioteką ir kitus išteklius atsakingai, tausiai ir pagal paskirtį).

IV. AKADEMINĖS ETIKOS KODEKSO PRIĖMIMAS IR ĮGYVENDINIMAS

21. Kodekso projektai turi būti pateikiami viešai akademinės bendruomenės diskusijai ir tvirtinami esant bendram akademinės bendruomenės pritarimui. Tai laikoma kodekso veiksmingumo sąlyga, kuria siekiama, kad kodeksas būtų kaip įsipareigojimas, o ne įpareigojimas.

22. Kodekse turėtų būti nustatyta etikos pažeidimų nagrinėjimo tvarka instituciniu ir nacionaliniu lygmenimis.

23. Kodekse gali būti nustatyta supažindinimo tvarka su etikos principais ir jų įgyvendinimo nuostatas reglamentuojančiais dokumentais.

24. Kodeksas turi būti skelbiamas viešai.

25. Mokslo ir studijų institucija turėtų organizuoti savo akademinėi bendruomenei etiško elgesio mokymus, skelbti praktinius leidinius apie akademinės etikos principų įgyvendinimą, įsteigti padalinį ar paskirti darbuotoją, atsakingą už akademinės bendruomenės konsultavimą akademinės etikos klausimais, ir imtis kitų veiksmų, padedančių užtikrinti akademinės etikos principų įgyvendinimą.

26. Kodekse nustatytos sankcijos už akademinės etikos pažeidimus turi būti diferencijuojamos pagal pažeidimo sunkumą, o etikos komiteto veiklą reglamentuojančiame teisės akte apibrėžiama pranešimų nagrinėjimo tvarka, sankcijų nustatymo kriterijai ir kitos nuostatos, padedančios objektyviai ir teisingai įvertinti pranešimo aplinkybes ir pateikti sprendimo siūlymą. Sankcijomis gali būti įvardijamos įvairios elgesį reguliuojančios priemonės (pavyzdžiui, pastaba, išpėjimas, informacijos apie akademinės bendruomenės nario neatestavimą paviešinimas, viešo atsiprašymo siūlymas, pašalinimas iš mokslo ir studijų institucijos be teisės sugrįžti tęsti studijas tam tikrą periodą, įpareigojimas studijuoti papildomus kursus, diplomo, suteikto laipsnio atšaukimas ir pan.).

27. Kodeksas negali numatyti visų neetiško elgesio atvejų, todėl etikos komitetas, nagrinėdamas konkrečius pranešimus dėl nederamo elgesio kodekso nenumatytais atvejais, turėtų spręsti, ar konkretus poelgis suderinamas su akademinės bendruomenės pripažintomis pamatinėmis akademinės etikos vertybėmis.

V. AKADEMINĖS ETIKOS KODEKSO PRIEŽIŪRA

28. Kodekso priežiūrai užtikrinti rekomenduojamos šios nuostatos:

28.1. Kodekso priežiūrą vykdo etikos komitetas, vadovaudamasis kodekso nuostatomis ir jo veiklą reglamentuojančiu teisės aktu.

28.2. Etikos komitetas turi būti sudarytas iš trijų suinteresuotųjų šalių grupių lygiomis dalimis: darbuotojų, studentų ir socialinių partnerių.

28.3. Rekomenduojami šie etikos komiteto sudarymo principai:

28.3.1. Kiekvienas mokslo ir studijų institucijos kamieninis padalinys pasiūlo į etikos komitetą po vieną darbuotoją, iš kurių universiteto senatas / kolegijos akademinė taryba / mokslinių tyrimų instituto mokslo taryba etikos komiteto nariais patvirtina tris daugiausia universiteto senato / kolegijos akademinės tarybos / mokslinių tyrimų instituto mokslo tarybos narių balsų surinkusius narius.

28.3.2. Mokslo ir studijų institucijos studentų atstovybė skiria į etikos komitetą po vieną narį, atstovaujantį kiekvieną mokslo ir studijų institucijos organizuojamą studijų pakopą (pagrindinės studijos, magistrantūros studijos, doktorantūros studijos), bet ne daugiau kaip tris narius.

28.3.3. Vieną narį į etikos komitetą skiria mokslo ir studijų institucijos profsąjunga, jeigu tokia yra. Socialinių partnerių siūlymu mokslo ir studijų institucija skiria du narius į etikos komitetą iš socialinių partnerių. Etikos komiteto narius trejiems metams tvirtina universiteto senatas / kolegijos akademinė taryba / mokslinių tyrimų instituto mokslo taryba.

28.4. Etikos komiteto nariams rekomenduojama eiti pareigas ne ilgiau kaip dvi kadencijas iš eilės. Etikos komitetas dirba vadovaudamasis jo veiklą reglamentuojančiu teisės aktu (pavyzdžiui, Etikos komiteto veiklos nuostatais), kurį tvirtina mokslo ir studijų institucijos vadovas. Etikos komitetas į posėdžius turi teisę kviešti ekspertus.

28.5. Etikos komiteto nariai turėtų atitikti šiuos reikalavimus: nepriekaištinga reputacija, patirtis akademinės etikos principų įgyvendinimo srityje.

28.6. Mokslo ir studijų institucijos studentų atstovybė (jeigu tokia yra) gali sudaryti atskirą studentų galimų etikos pažeidimų nagrinėjimo komisiją.

28.7. Etikos komitetas inicijuoja kodekso papildymus ar pataisas ir teikia juos svarstyti ir tvirtinti universiteto senatui / kolegijos akademinėi tarybai / mokslinių tyrimų instituto mokslo tarybai.

28.8. Etikos komitetas priima ir svarsto pranešimus ar informaciją apie galimus akademinės etikos pažeidimus.

28.9. Etikos komiteto posėdžiai šaukiami gavus pranešimą ar informaciją apie galimus akademinės etikos ir / ar procedūrų pažeidimus arba siekiant inicijuoti kodekso papildymus ar pataisas.

28.10. Etikos komiteto posėdžius šaukia ir jiems vadovauja etikos komiteto pirmininkas. Jeigu gautas pranešimas ar informacija susijusi su etikos komiteto pirmininku, posėdį šaukia ir jam vadovauja vyriausias amžiumi iš likusių etikos komiteto narių.

28.11. Etikos komitetas pranešimo ar informacijos apie galimus akademinės etikos pažeidimus, išskyrus 17.1 ir 17.3 papunkčiuose nustatytus pažeidimus, nenagrinėja, jeigu nuo galimų akademinės etikos pažeidimų padarymo ar paaiškėjimo dienos iki pranešimo ar informacijos gavimo dienos yra praėję daugiau kaip vieni kalendoriniai metai. Etikos komitetas nenagrinėja ir pranešimų ar informacijos apie galimus procedūrų pažeidimus mokslo ir studijų institucijoje. Apie sprendimą nenagrinėti pranešimo ar informacijos ir pranešimo ar informacijos perdavimą Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriui etikos komitetas raštu asmeniui praneša ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo pranešimo ar informacijos gavimo dienos.

28.12. Etikos komitetas apie sprendimą nenagrinėti pranešimo ar informacijos nedelsiant praneša ir susijusią medžiagą perduoda Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriui, kuris nusprendžia dėl tyrimo savo iniciatyva pradėjimo.

28.13. Jeigu MSI nustatomi galimo etikos pažeidimo požymiai, apie tai pranešama etikos komitetui, kuris tokį pranešimą nagrinėja Rekomendacijų 28.11 papunktyje nustatyta tvarka.

28.14. Pranešimai dėl galimų etikos pažeidimų pateikiami raštu etikos komiteto pirmininkui. Priimami svarstyti tik motyvuoti pranešimai. Anoniminiai pranešimai nagrinėjami mokslo ir studijų institucijos nustatyta tvarka.

28.15. Pagrindas pradėti nagrinėjimą dėl galimo akademinės etikos pažeidimo:

28.15.1. Asmens (pareiškėjo) rašytinis pranešimas su nurodytais faktais ir juos pagrindžiančiais dokumentais.

28.15.2. Kai etikos komitetui tampa žinoma informacija apie galimai padarytą etikos pažeidimą.

28.16. Etikos komitetas privalo išnagrinėti gautą pranešimą ar informaciją, priimti sprendimą ir raštu (pasirašytu etikos komiteto pirmininko) atsakyti pareiškėjui ar suinteresuotam asmeniui ne vėliau kaip per 60 kalendorinių dienų nuo pranešimo ar informacijos gavimo dienos. Etikos komitetas pranešimo ar informacijos išnagrinėjimo terminą gali pratęsti motyvuotu sprendimu.

28.17. Akademinės bendruomenės narys, dėl kurio gautas pranešimas ar informacija, yra informuojamas apie pranešimo turinį ir pateikia raštu paaiškinimus per 5 darbo dienas nuo informavimo dienos. Esant akademinės bendruomenės narių, dėl kurių gautas pranešimas ar informacija, prašymui, gali būti pateikiama susipažinti su asmens duomenų subjektu susijusi esama medžiaga ir, jeigu reikia, ji nuasmeninama, nustatčius kito asmens duomenų buvimą. Etikos komitetas turi teisę priimti sprendimą, jeigu akademinės bendruomenės narys, dėl kurio gautas pranešimas ar informacija, atsisako pateikti arba nepateikia paaiškinimų per nustatytą laiką.

28.18. Akademinės bendruomenės narys, dėl kurio gautas pranešimas ar informacija, turi teisę dalyvauti etikos komiteto posėdyje, kuriame svarstomas su juo susijęs pranešimas ar informacija.

28.19. Etikos komiteto nariai privalo laikytis konfidencialumo ir neatskleisti (neskleisti) tiriamos medžiagos ir / ar informacijos apie tiriamą medžiagą, kol atliekamas tyrimas, užtikrinti pranešėjo konfidencialumą.

28.20. Etikos komiteto sprendimai turėtų būti priimami paprasta balsų dauguma. Jeigu posėdyje dalyvaujančių etikos komiteto narių balsai pasiskirsto po lygiai, etikos komiteto pirmininko balsas turėtų būti lemiamas. Etikos komiteto sprendimų pobūdį nustato mokslo ir studijų institucija.

28.21. Etikos komitetas, išnagrinėjęs pranešimą ar informaciją ir nustatęs akademinės etikos pažeidimą, atsižvelgdamas į pažeidimo sunkumą, priima sprendimą:

28.21.1. Raštu įspėti akademinės bendruomenės narį ir paskelbti nuasmenintą informaciją apie etikos komiteto sprendimą paskelbti mokslo ir studijų institucijos interneto svetainėje.

28.21.2. Rekomenduoti mokslo ir studijų institucijos vadovui paskirti vieną ar kelias sankcijas, numatytas mokslo ir studijų institucijos teisės aktuose.

28.21.3. Rekomenduoti akademinės etikos užtikrinimo priemones mokslo ir studijų institucijoje.

28.22. Etikos komitetas turėtų vertinti savo metinę veiklą ir viešai paskelbti metinės veiklos ataskaitą.

VI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

29. Mokslo ir studijų institucijos įgyvendina šias rekomendacijas laisva ir sąmoninga valia.

30. Kiekvienas dėstytojas, pradėjęs eiti pareigas mokslo ir studijų institucijoje, turėtų pasirašyti Dėstytojo sąžiningumo deklaraciją (pavyzdžiui, kaip darbo sutarties priedą). Panaši sąžiningumo deklaracija galėtų būti taikoma ir mokslo darbuotojams, ir kitiems tyrėjams.

31. Stojančiajam į mokslo ir studijų instituciją, klausytojui, pretendentui eiti pareigas mokslo ir studijų institucijoje, partneriams, su kuriais pasirašyta bendradarbiavimo sutartis, taikomos šių rekomendacijų nuostatos mokslo ir studijų institucijos nustatyta tvarka.

32. Mokslo ir studijų institucijos, rengdamos kodeksus, turėtų atsižvelgti į užsienio šalių ir tarptautinę patirtį, susijusią su akademinės etikos klausimų reglamentavimu, akademinės etikos nuostatų įgyvendinimu ir akademinės etikos pažeidimų nustatymu (pavyzdžiui, Lietuvos mokslų akademijos Mokslininko etikos kodekso, tarptautinių dokumentų (pavyzdžiui, Europos Sąjungos socioekonominių tyrimų etikos kodekso, Europos mokslo fondo Mokslinių tyrimų sąžiningumo elgesio kodekso, Rio de Žaneiro, Bukarešto, Helsinkio deklaracijų), tarptautinių akademinų ir / ar profesinių asociacijų ir pan.

Mokslo ir studijų institucijų akademinės
etikos kodeksų priėmimo, įgyvendinimo ir
priežiūros rekomendacijų
priedas

(Studento sąžiningumo deklaracijos forma)

_____ (Mokslo ir studijų institucijos pavadinimas, juridinio asmens kodas, adresas)

_____ (Studento vardas ir pavardė, studento pažymėjimo Nr.)

_____ (Fakulteto ar Instituto ar kito padalinio pavadinimas)

_____ (Studijų programos / mokslo krypties pavadinimas, akademinė grupė / doktorantas(-ė))

**STUDENTO
SAŽININGUMO DEKLARACIJA**

20.... m. _____ d.
(Data)

Pripažindamas(-a), kad:

- tiesa, žinojimas ir supratimas yra aukščiausios mokslo ir studijų vertybės, o

.....
(mokslo ir studijų institucijos institucinės vertybės, įtvirtintos strateginiuose dokumentuose)

yra ir institucinės vertybės;

(mokslo ir studijų institucijos pavadinimas)

- tik sąžiningais būdais įgyjamas pranašumas prieš kitus akademinės bendruomenės narius.

Įvertindamas(-a) tai, kad akademinis sąžiningumas:

- padeda mokslo ir studijų sistemos atvirumui ir integracijai į tarptautinę mokslinių tyrimų ir aukštojo mokslo erdvę, darnios mokslo ir studijų sistemos vystymuisi bei etiškai atsakingos asmenybės ugdymui;

- skatina akademinę etiką, atsakingą naudojimąsi akademinė laisve ir sąžiningos konkurencijos principu;

- stiprina pasitikėjimą aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų verte ir turi tiesioginę teigiamą įtaką studijų kokybei, mokslo ir studijų institucijos vardui;

- riboja visuomenės ydų (ypač korupcijos) toleravimą bei klestėjimą.

Ir suprasdamas(-a), kad:

- kiekvienas akademinės bendruomenės narys turi imtis iniciatyvos ir prisiimti atsakomybę už akademinio nesąžiningumo sprendimų paiešką ir jų taikymą kiekvienoje akademinėje veikloje;

- apsisprendimas besąlygiškai laikytis akademinio sąžiningumo principo ir taisyklių padeda sumažinti šios problemos paplitimą.

Pasirašydamas(-a) šią deklaraciją laisva ir sąmoninga valia įsipareigoju:

- visą studijų laikotarpį laikytis

(mokslo ir studijų institucijos pavadinimas, etikos normas reglamentuojančio dokumento pavadinimas)

..... ir kitų dokumentų,
reglamentuojančių etišką elgesį, nuostatų;

- atsakingai žvelgti į savo kaip studento(-ės) pareigas ir sąžiningai jas vykdyti;
- būdamas studentu(-e) rodyti pavyzdį kitiems akademinės bendruomenės nariams, netoleruoti akademinio nesąžiningumo atvejų ir vykdyti savo pareigą tokius atvejus pranešti, atskleisti;
- aktyviais veiksmais prisidėti prie sąžiningos akademinės aplinkos kūrimo ir puoselėjimo

.....
(mokslo ir studijų institucijos pavadinimas)

Sutinku, kad už akademinės etikos pažeidimus laikant įskaitas, egzaminus ir kitus tarpinius atsiskaitymus, ruošiant ir atsiskaitant už savarankiškus ar baigiamąjį darbą, atliekant mokslinius tyrimus, skelbiant mokslinių tyrimų rezultatus (pavyzdžiui, leidiniuose, renginiuose) man privalo būti skiriamos

(mokslo ir studijų institucijos pavadinimas, etikos normas reglamentuojančio dokumento pavadinimas)

numatytos sankcijos.

(Vardas ir pavardė)

(Parašas)